

การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิด นีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนุชย์และสังคมอย่างยั่งยืน

Development of a Lifelong Learning Model Based on Neo-Humanist Concepts for Sustainable Human and Society Development

เกียรติวรรณ อมาตยกุล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมสร้างการพัฒนาคนุชย์และสังคมอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ คน

ผลการวิจัยพบว่า ๑) มีการนำแนวคิดแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาใช้ในการจัดการศึกษาแต่ละระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถทำให้ผู้เรียนมีคลื่นสมองต่ำ มีภาพพจน์ด้านบวกของตัวเองสูงขึ้น และมีแนวทางในการดูแลสุขภาพตนเองได้ดีขึ้น ๒) รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนุชย์และสังคมอย่างยั่งยืนมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ประกอบด้วย เป้าหมาย และหลักการที่คล้ายกัน แต่มีกระบวนการแตกต่างกัน และ ๓) แนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสไปใช้ปฏิบัติในบริบทสังคมไทยสามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกบริบทของการเรียนรู้ในสังคมไทย โดยองค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนุชย์และสังคม และใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำคัญผู้สนใจในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อนำไปศึกษาหรือทำวิจัยต่อไป

Abstract

The purposes of this qualitative research study were to propose a model of lifelong learning based on the Neo-Humanist concept for sustainable human and society development. The data were gathered and analyzed using content analysis from different best-case studies in applying the Neo-Humanist concept; including interviews, observation, and focus group discussion with 10 experts in the elds.

The research findings were as follows. 1) Several findings from formal, non-formal, and informal education have been proven in regards to the effectiveness of the Neo-Humanist concept in promoting and supporting total person development, including development of the body, mind, soul, spirit, and level of intelligence. 2) The study on the development of a lifelong learning model based on the Neo-Humanist concept for sustainable human and society development comprised of three different types of educational systems: formal education, non-formal education, and informal education. Each educational system has similar goals and principles, but different processes. 3) The developed model can be applied or implemented in all contexts of learning in Thai society. Therefore, it is anticipated that the findings will 1) add meaningful information and practical guidelines to develop personal and societal sustainability, 2) contribute to ensure the quality of social participation and the balanced and sustainable development of both individual communities and society as a whole, as well as 3) serve as a basis for further research.

คำสำคัญ: รูปแบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

Keywords: Sustainability/ Lifelong Learning / Neo-Humanist Concept

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วงของชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ รูปแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, ๒๕๕๔) ในการจัดการศึกษา สิ่งสำคัญอันดับแรกคือปรัชญาการศึกษาที่ใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง ปรัชญาการศึกษา มนุษยนิยมแนวใหม่หรือแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มีพื้นฐานจากปรัชญาการศึกษาแบบมนุษยนิยม ซึ่งเชื่อในเรื่องพื้นฐานของเสรีภาพ ศักดิ์ศรี และการมีอำนาจในตนเอง พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลจากความต้องการและแรงจูงใจ

ที่เกิดขึ้นในตนเอง การจัดการศึกษาเน้นการพัฒนาบุคคลแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เพื่อร่วมสร้างสังคมคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยแท้จริงและสามารถพัฒนามาเป็นปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะรัฐมนตรีแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาประเทศไทย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ แนวทางสำคัญในการเสริมสร้างยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมการศึกษาตลอดชีวิตทั้ง ๓ รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อย่างไรก็ดี ในการจัดการศึกษา สิ่งสำคัญอันดับแรกคือปรัชญาการศึกษาที่ใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

การพัฒนาคนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ประกอบด้วย การพัฒนาคนให้สมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน (Holistic Education) คือทั้งทางด้านร่างกาย จิตสำนึก จิตใต้สำนึกและจิตเหนือสำนึก มิใช่แค่การสอนให้จำหรือเป็นขบวนการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนเท่านั้น เป้าหมายสูงสุดทางการศึกษาในทัศนะของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส จะต้องเป็นไปเพื่อ ๑) พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีร่างกายที่แข็งแรง ได้สัดส่วน สวยงาม (Physically Fit) ๒) มีจิตใจที่มั่นคง เปิดกว้างและเฉลียวฉลาด (Mentally Strong) ความมีน้ำใจ มีความรักให้กับคนอื่นอย่างใหญ่หลวง ๓) มีใจที่เปิดกว้าง (Spiritual) และ ๔) มีความรู้ที่จะนำไปประกอบอาชีพที่ตัวเองถนัดและต้องการได้ (Academic Knowledge) โดยเน้น กิจกรรม การสร้างคลื่นสมองต่ำ การสร้างภาพพจน์ด้านบวก การประสานเซลล์สมอง และการให้ความรัก (P.R. Sarkar, 1959 อ้างถึงใน เกียรติวรรณ อมาตยกุล, ๒๕๓๐)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสส่วนมากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส แต่ยังไม่ปรากฏว่ามี การวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ทำให้ข้อค้นพบที่ผ่านมากจะกระจาย ขาดการผสมผสาน อย่างเป็นระบบและยากต่อการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสอย่างลุ่มลึก ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น แสดงถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคน และสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน

๓. เพื่อนำเสนอแนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติในบริบทสังคมไทย

วิธีการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน โดยผ่านการเรียนรู้ ๓ รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งด้านปรัชญาและแนวคิด ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยการศึกษาแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่าง

ประเทศ การศึกษาและวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสไม่น้อยกว่า ๕ ปี ทั้งที่อยู่ในสถาบัน หน่วยงาน หรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ มาวิเคราะห์เนื้อหา หลังจากนั้นนำการร่างรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลการวิจัย โดยการจัดการสนทนากลุ่ม และสรุปเป็นรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ ๓ การนำเสนอแนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติในบริบทสังคมไทย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ และวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ มาวิเคราะห์ และนำเสนอแนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติในบริบทสังคมไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. การวิเคราะห์การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน

การเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการศึกษารูปแบบ ได้แก่ ๑) การจัดการศึกษาในระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: โรงเรียนอมาตยกุล และกรณีศึกษา: การเรียนการสอนวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒) การจัดการศึกษานอกระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการสร้างพลังและความสำเร็จของชีวิตด้วยจิตวิญญาณนีโอฮิวแมนนิส และ ๓) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชีวิตของผู้ปฏิบัติตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมานานกว่า ๒๐ ปี

จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า ยังไม่ปรากฏว่ามี การวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ข้อค้นพบที่ผ่านมากระจัดกระจาย ขาดการผสมผสานและขาดการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส อย่างเป็นระบบ ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ตั้งมั่นอยู่บนรากฐานแห่งปรัชญาอย่างลึกซึ้ง ทำให้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ขาดการหยั่งรากอย่างแท้จริง ไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตาม

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส นอกจากนี้ ยังพบปัญหาสำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส คือ การจัดการศึกษาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสจะเป็นการศึกษานอกระบบมากกว่าการศึกษาตามอัยยาศัยและการศึกษาในระบบ ซึ่งเป็นการศึกษาหลักของสังคมไทยในปัจจุบัน เน้นการแข่งขันและการเรียนรู้ ที่เน้นการสนองความต้องการของสังคมมากกว่าความต้องการพัฒนาตนเอง

นอกจากนี้ พบว่ามีการนำแนวคิดและหลักการปฏิบัติตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาใช้ในการศึกษาตามอัยยาศัยมากกว่าการศึกษาเรียนรู้ระบบอื่นๆ ดังเช่น ข้อมูลจากความคิดเห็นของชาวนีโอฮิวแมนนิส พบว่า ชาวนีโอฮิวแมนนิสส่วนใหญ่มีแรงบันดาลใจ จากประสบการณ์ชีวิตชีวิตในวัยเด็กของทั้ง ๖ ท่าน ถูกเลี้ยงดูมาอย่างมีวินัย มีกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต และมีต้นแบบหลากหลายจากคนใกล้ชิด ทำให้กลายเป็นคนที่มีนิสัยรักการแสวงหา และต้องการหลุดพ้นจากสภาพและวังวนแบบเก่า อันเป็นนิสัยที่เกื้อหนุนกับหลักการปฏิบัติ ฝึกตนตามหลักปฏิบัติตัว ๑๖ ประการ ของนีโอฮิวแมนนิส ได้แก่ ๑) การใช้น้ำทำความสะอาดหลังการปัสสาวะ ๒) การขลิบหนังบริเวณปลายที่ปัสสาวะของผู้ชาย ๓) การรักษาความสะอาดของขนบริเวณข้อต่อที่สำคัญของร่างกาย ๔) ควรใส่ชุดชั้นในที่กระชับ ๕) การลดความร้อนของร่างกายด้วยน้ำ ๖) การอาบน้ำอย่างถูกต้อง ๗) การรับประทานอาหารที่มีพลังชีวิตสูง ๘) การอดอาหาร ๙) การทำสมาธิ และฝึกโยคะอาสนะ ๑๐) การมีเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจน ๑๑) การมีอุดมการณ์ของชีวิตที่ชัดเจน ๑๒) การปฏิบัติตัวตามหลักคุณธรรมอย่างเคร่งครัด ๑๓) การบัญญัติสูงที่สุดของนีโอ ๑๔) การทำสมาธิ

ร่วมกัน ๑๕) คำมั่นสัญญา และ๑๖) เครื่องช่วยความเป็นนีโอ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวนี้ต้องการผู้ที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อได้ประสบการณ์ใหม่อย่างเป็นรูปธรรม เช่น เรื่องการออกกำลังกายการทำโยคะสมาธิ การรับประทานอาหารมังสวิรัต การทานอาหารที่มีพลังชีวิตสูง การอดอาหาร หรือว่าการ fasting ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อชีวิตและร่างกาย นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า กัลยาณมิตรมีส่วนในการทำให้การฝึกปฏิบัติมีความสม่ำเสมอและมีผลกับการปฏิบัติ การทำสมาธิกลุ่มสร้างประสบการณ์ การแสวงหาชีวิตใหม่ เป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่เกื้อหนุนต่อการฝึกปฏิบัติ สร้างความสนใจให้ปฏิบัติตัวตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตัวตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสในระยะแรก คือ การฝึกฝนอย่างถูกต้อง และความอดทนในการฝึกปฏิบัติ การแสวงหาอย่างแท้จริง และความเข้าใจหลักการ ๑๖ ประการ อย่างถ่องแท้ โดยส่วนใหญ่พบว่า การเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ นั้น ต้องอาศัยความยืดหยุ่น และการเข้ากลุ่ม การปฏิบัติเพียงลำพังสามารถทำได้เมื่อเข้าใจวิถีปฏิบัติต่างๆ อย่างแท้จริงแล้ว แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเน้นหลัก ๑๖ ประการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละคนส่วนใหญ่ใช้ครบทุกข้อมากน้อยขึ้นอยู่กับปัญหาและการแสวงหา และการนำสิ่งเหล่านี้มาปฏิบัติ ยึดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยให้ความเห็นว่า ทุกส่วนเชื่อมโยงกัน เมื่อปฏิบัติข้อหนึ่งก็จะนำไปสู่การปฏิบัติข้ออื่นๆ สามารถนำมาปฏิบัติจริงๆ ในชีวิตประจำวันตามสภาพความเป็นจริง ผลของการปฏิบัติให้ผลอย่างชัดเจนทำให้แตกต่างจากก่อนปฏิบัติอย่างสิ้นเชิง

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีลักษณะเป็นแบบองค์รวม

นั่นคือ การพัฒนาคนโดยสมบูรณ์ใน ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และการมีสมองดี ด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านวิชาการ ผู้เข้ารับบริการการเรียนรู้หรือผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำสม่ำเสมอ การเห็นคุณค่าในตัวเอง การมีความรักให้กับทุกสิ่ง การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน วิธีการให้ความรักคือ การคิดพูด และทำสิ่งใดๆ ให้คนรอบข้างมีพลังด้านบวกมากขึ้น ผ่านการกระทำ ๕ อย่างได้แก่ ยิ้ม ชม สบตา สัมผัส สวัสดิ์ การฝึกโยคะ การทำสมาธิ ที่ช่วยให้จิตใจเบิกบาน และการพัฒนาด้านจิตใจเป็นไปได้ ง่ายขึ้น และยังส่งผลให้เกิดความสมดุลทางอารมณ์และความสงบของจิตใจ

๒. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนที่พัฒนาได้จากงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งในระดับการศึกษาพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความมีจิตสาธารณะ และวิชาการ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทุนในการดำเนินงานมาก และรูปแบบนี้สามารถจัดให้กับผู้คนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดความประหยัดในทุกๆ ด้าน เมื่อคนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมอย่างมีคุณภาพ ย่อมเป็นกำลังที่สำคัญต่อการพัฒนา ชุมชน สังคมและ

ประเทศ จึงถือได้ว่าแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ในทุกๆระดับเพื่อการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งรูปแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างพัฒนาตนเองและสังคมแบบยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติจริงในบริบทสังคมไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑) ประกอบด้วยปัจจัยเกื้อหนุน คือปัจจัยภายในได้แก่ ต้นทุนชีวิต จิตใจเข้มแข็ง มีความเชื่อ และปัจจัยภายนอก คือ ทัศนคติที่ดี ต้นแบบที่ดี หรือวิกฤติของชีวิต

๒) กระบวนการนีโอฮิวแมนนิส ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติ ๑๖ ประการ

๓) หลักการนีโอฮิวแมนนิส มีคลื่นสมองต่ำ ภาพพจน์ทางบวก ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

๔) เป้าหมายนีโอฮิวแมนนิสร่างกายแข็งแรง จิตใจดีและเข้มแข็ง มีความรักและเมตตา มีจิตสาธารณะ มีสัมมาอาชีพ

นอกจากองค์ประกอบข้างต้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองและสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยการยึดถือแนวคิดเพราร์ท (Prout: Progressive Utilization Theory) หรือทฤษฎีอรรถประโยชน์ก้าวหน้า เป็นทฤษฎีใหม่ของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานจิตวิญญาณนีโอฮิวแมนนิส มีหลักการในการยกย่องมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เน้นการแบ่งปันทรัพยากรโลก เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ลดการผลิต-บริโภค ดังนั้น รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนามนุษย์ และสังคมอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่มีความสมดุลของการพัฒนามนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ของคนรุ่นต่อไป โดยมุ่งพัฒนาคนตั้งแต่เกิดไปจนตลอดชีวิต ให้เป็นไปตามศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาเพื่อให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพดี ปรับตัวให้ดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส พัฒนาคนให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีคลื่นสมองต่ำ มีการเห็นคุณค่าในตัวเองสูง ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เรียบง่าย ใช้ทรัพยากรโลกน้อยเท่าที่จำเป็น เมื่อคนพัฒนาตามลักษณะดังกล่าวนี้ สังคมโดยรวมย่อมได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดเป็นสังคมมนุษยนิยมในอุดมคติ

จากข้อมูลข้างต้น เป้าหมายสำคัญของ นีโอฮิวแมนนิส คือ การมีร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ มีจิตสาธารณะ มีความรู้ด้านวิชาการ และมีสัมมาชีพเลี้ยงตัวได้ และเมื่อพัฒนาตนเองแล้ว หลังจากนั้นเราก็นำไปจัดให้กับคนในสังคมต่อไป ซึ่งเราเชื่อว่าการพัฒนาตนเองหรือว่าแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสคือแนวคิดที่เอาไปจัดระเบียบในสังคมใหม่ ซึ่งยกย่องความเท่าเทียมกันของคนในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดเพราท์

๓. การนำเสนอแนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติในบริบทสังคมไทย

แนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติในบริบท

สังคมไทย มีดังนี้

๑. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกัน มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นกันเอง สร้างความสนุกสนาน และความรัก ความเมตตา ผู้เรียนเกิดความต้องการในความรู้และไม่ใช้การบังคับขู่เข็ญ ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าเสนอความคิดเห็น และมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

๒. ผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน การแสดงความเคารพ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนด้วยคำพูด ด้านบวก และจริงใจ เป็นผู้มีจิตใจดี เมตตา มีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม และเป็นผู้ฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ

๓. ผู้ปฏิบัติสามารถควบคุม และบังคับตนเองให้อยู่ในวิถีการปฏิบัติแบบนีโอฮิวแมนนิสที่เน้นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เคร่งครัด รวมทั้งการยึดถือหลักการพื้นฐานในทุกกระบวนการ

๔. การดำเนินงานต้องอาศัยเครือข่ายการเรียนรู้ภาคส่วนต่างๆ อาทิ ครอบครัว ชุมชน และตัวผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติ เพื่อการขยายผลไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเองจนเป็นนิสัย สามารถดำเนินชีวิตตามหลักการสำคัญของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

๕. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นที่ประจักษ์ในสังคมด้วยการดำเนินการวิจัยและพัฒนา และการเผยแพร่องค์ความรู้ในลักษณะอื่นๆ ได้แก่ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ การผลิตหนังสือ การเขียนบทความวิชาการ การตีพิมพ์ผลงาน การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การบันทึกซีดีและดีวีดี รายการวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

๖. เนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน ควรพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ในส่วนรายวิชาต่างๆ ในแต่ละระดับให้หลากหลายมากขึ้น ได้แก่ การเรียนการสอนในระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นต้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

๗. การเรียนการสอนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนควรได้รับการพัฒนาเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา โดยการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น ให้เสรีภาพและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ

๘. การปรับรูปแบบการนำเสนอสาระของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสให้ง่ายต่อการปฏิบัติของผู้คนทั่วไป โดยการจัดทำชุดความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ทันที

๙. ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบของแนวคิดนี้ไปใช้ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ทั่วประเทศ โดยเชื่อว่า ถ้าเด็กๆ ในโรงเรียนมีคลังสมองต่ำลง และมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความคิด คำพูด และการกระทำไปในทิศทางที่ดีขึ้น ปัญหาต่างๆ ในสังคม และปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชนจะลดน้อยลงมาก

๑๐. ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบของแนวคิดนี้ไปเป็นเนื้อหาสาระ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรอบรมต่างๆ ให้กับกลุ่ม

เป้าหมายที่หลากหลายในองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ หลักสูตรอบรมวิชาของหลักสูตรการฝึกหัดครูทั่วประเทศ หลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาตนเอง หลักสูตรอบรมผู้ต้องโทษในสถานที่คุมขังทั่วประเทศ หลักสูตรการพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักกีฬาทีมชาติ และหลักสูตรการแก้ปัญหาเด็กนักเรียน นักศึกษาทำร้ายร่างกาย การยกพวกตีกัน เป็นต้น

๑๑. ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบของแนวคิดนี้ไปใช้ในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่แล้วในทุกภาคทั่วประเทศ เน้นการลดความฟุ่มเฟือย การลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและใช้ทรัพยากรเหล่านั้นอย่างประหยัด การลดการนำสินค้าเครื่องอุปโภค บริโภค

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์กล่าวคือ

๑. การวิเคราะห์การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีประสิทธิภาพสูง ใช้ได้กับการเรียนการสอนในทุกสาขาวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ของโรงเรียนอมาตยกุล ที่มีการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๔ และข้อมูลจากงานวิจัย โดยรัชนี อมาตยกุล (๒๕๕๒) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสในการบริหารโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนอมาตยกุล พบว่า ผู้เรียนที่นี่มีคุณภาพในด้านการมีร่างกายที่แข็งแรง การมีจิตใจที่ดีงามเอื้อเพื่อเผยแผ่ มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ความรู้ทางวิชาชีพ เป็นความรู้วิชาการทั่วไป เช่น การคิดเลข การเรียนรู้เรื่องการเป็นเหตุเป็นผล ปริมาณ ปริมาตร บวกลบคูณหาร การเรียนรู้ภาษา การเรียนด้านสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และวิชาอื่นๆ ตามวัย ขณะที่ความรู้วิชาชีพนั้น เป็นความรู้ที่จะใช้ชีวิตให้เป็น การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมให้ได้ ครอบคลุมเรื่องของการประหยัด การมีระเบียบวินัย การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาคนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสข้างต้นจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่ว่าการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสสามารถนำไปใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกกลุ่ม เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีงาม ทั้งที่เป็นเด็กและเยาวชนในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จาก โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “การสร้างพลังและความสำเร็จของชีวิตด้วยจิตวิทยานีโอฮิวแมนนิส” สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำศักยภาพแฝงเร้นในแต่ละ

บุคคลมาสร้างความสำเร็จและความสุข ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกช่วงวัย (พหุวัย) อาทิ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เอกชน และผู้สนใจทั่วไป ปัจจุบันมีมากกว่า ๑๑๖ รุ่น และโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การสร้างพลังและความเยาว์วัยของชีวิตด้วยจิตวิทยานีโอฮิวแมนนิส” ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๕๐ ปีขึ้นไป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในแต่ละปีมีนิสิตลงทะเบียนจำนวนมากน้อยต่างกัน ผลการประเมินการเรียนรู้ในเชิงปริมาณพบว่า ผู้เรียนชอบและสนใจการเรียนมากขึ้น พัฒนาตนเองโดยการนำหลักการของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เช่น การออกกำลังกาย การฝึกโยคะสมาธิ การมีคลื่นสมองต่ำ การพูดบวกกับตัวเอง และผู้อื่น รวมทั้งการรับประทานอาหารที่มีชีวิต การดื่มน้ำสะอาด เป็นต้น และบอกต่อไปสู่ครอบครัวใช้กระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้กิจกรรมกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับ Caffarella (1994) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม การฟังการบรรยาย และการแสดงบทบาทสมมติ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ได้ความคิดที่หลากหลาย มองเห็นทางเลือกที่หลากหลาย สามารถใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและพัฒนาทัศนคติ เช่นเดียวกับเกียรติวรรณ อมาตยกุล (๒๕๕๕) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้

ต่างชาติ ทำให้การเข้าถึงข้อมูลความรู้ในเรื่องเหล่านี้จึงเป็นเรื่องยากสำหรับประชาชนทั่วไป ดังผลการสนทนากลุ่ม คุณวิไล องค์กรนันต์คุณ กล่าวไว้ว่า “อุปสรรคในช่วงแรกของเราเป็นที่บ้านแม่รับไม่ได้ เรากินเจเขี่ยช่วงแรก แม่เห็นก็ไม่สบายใจ ตอนหลังเลยทำเป็นหมูลับ เราเขี่ยไม่ได้ เวลาเรานั่งสมาธิ แม่ก็จะมาแอบดูว่าเราทำอะไร เราเลยแอบไปทำสมาธิในห้องน้ำ แม่จะได้ไม่เห็น ส่วนวิธีแก้อุปสรรค นั้น เราใช้วิธีไม่ให้แม่รู้ว่าเราจะทำอะไร เช่น จะไปนั่งสมาธิ ก็จะบอกแม่ว่า ไปต่างจังหวัด” ซึ่งสอดคล้องกับ คุณนันท์ หนึ่งในกลุ่มผู้ดำเนินชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส กล่าวไว้ว่า “เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความเร่งรีบและวุ่นวาย บางครั้งก็ทำให้เรารู้สึกเหนื่อยล้าไปบ้าง แต่เมื่อเรานึกถึงเป้าหมายที่เราต้องการจะไปให้ถึง เราจึงมีพลังที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ และมีความมุ่งมั่นที่จะฝึกตนต่อไป คิดว่าน่าจะเป็นการทำสมาธิ เพราะคนไทยคุ้นเคยที่น่าจะยากคือการทำความสะอาดอวัยวะเพศ เพราะเป็นเรื่องของความเชื่อ การอดอาหารก็ไม่ง่ายเพราะคนไทยนิยมรับประทานเป็นหลักแต่ไม่เน้นคุณภาพอาหาร”

จะเห็นได้ว่า แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสนั้นยังมีเป้าหมายชีวิตที่แตกต่างกันไปในสังคมนีโอฮิวแมนนิสจึงคำนึงถึงเรื่องผลกระทบของการกินอาหาร การออกกำลังกาย และวิถีปฏิบัติตนที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย ระบบต่อมไร้ท่อ ความรู้สึก อารมณ์ จิตใจ และปัญญาญาณ ตลอดจนสังคมด้วย เพื่อที่จะให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างยุติธรรม และมีทิศทางไปสู่เป้าหมายที่สมบูรณ์ของชีวิตได้ (วิไล องค์กรนันต์คุณ, ๒๕๓๓) ซึ่งประเด็นเหล่านี้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนามนุษย์ตาม

แนวการศึกษาอีโอฮิวแมนนิส การพัฒนามนุษย์ถ้ามนุษย์มีการพัฒนาร่างกายให้สวยงามแข็งแรง มีความคิดจินตนาการ มีวิชาชีพเลี้ยงตนเอง จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตา ความสงบสุขในโลกก็ยังไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน (ศตพร วิไลรัตน์, ๒๕๓๒)

๒. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน

รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืนได้รับการพัฒนาขึ้นจากหลักการและแนวคิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ การปฏิบัติตามหลักของเพราร์ท (Prout) และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระของรูปแบบการเรียนรู้ย่อย ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส รูปแบบการเรียนรู้ในระบบระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส รูปแบบการเรียนรู้ในระบบตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และรูปแบบการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส โดยแต่ละรูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ ได้แก่ เป้าหมาย หลักการ และกระบวนการ ซึ่งในแต่ละระบบการศึกษามีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบที่แตกต่างกัน อาทิ รูปแบบการเรียนรู้ในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่มีเป้าหมายการให้ความสำคัญกับด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการมีร่างกายที่แข็งแรง ด้านการมี

จิตใจที่ดีด้านการมีน้ำใจและจิตสาธารณะ และด้านวิชาการ หลักการ ประกอบด้วย การมีศีลสัมมองต่ำ การมีภาพพจน์ของตัวเองด้านบวก การพัฒนาเซลล์สมอง การใช้ชีวิตพอเพียงแบบเพราร์ท และการทำวิชาการยากๆ ให้เป็นเรื่องง่าย กระบวนการ ประกอบด้วย การสร้างวัฒนธรรมของโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเกี่ยวกับธรรมชาติการทำงานของจิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) ที่ให้ความสำคัญกับจิตใจ ซึ่งมีองค์ประกอบ ๒ ประการ คือ เรื่องความคิดที่ลึกซึ้งและความทรงจำของมนุษย์โดยที่ความรู้ ความคิด ความฝันของคนส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่จิตใต้สำนึกนี้เอง หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของจิตใต้สำนึก คือ ทำหน้าที่บันทึกและสะสมข้อมูลต่างๆ ที่ประสบมาในชีวิตและควบคุมการทำงานของร่างกาย จิตใต้สำนึกจะพัฒนาได้โดยการทำสมาธิ ดังนั้น กิจกรรมการพัฒนาตนเองตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสจึงเป็นกระบวนการในการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้เกิดในจิตใต้สำนึก โดยฝึกการคิดและคำพูดเชิงบวก ในการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้เกิดขึ้น จิตใต้สำนึกบ่อยๆ อย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับสร้างมโนภาพถึงสิ่งที่พูดถึงหรือสิ่งที่ต้องการให้เป็นหรือจินตนาการไปพร้อมๆ กันเพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเข้าสู่จิตใต้สำนึกแทนที่ความรู้สึกด้านลบหรือด้านที่ไม่ดี

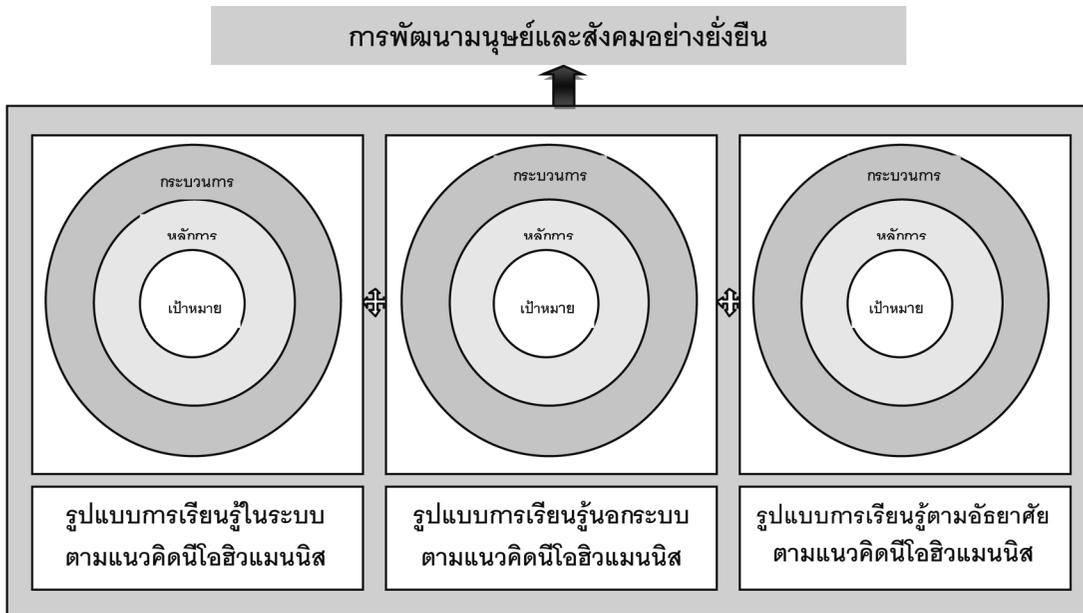
นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนที่ได้จากการวิจัย ต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุน ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในตนเอง และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเรียนรู้จากผู้รู้และกัลยาณมิตร การเรียนรู้จากการอ่าน และการ

เรียนรู้จากการนำมาปฏิบัติในชีวิตจริง ดังส่วนหนึ่งของคำกล่าวของ รศ.ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล เกี่ยวกับเรื่อง ปัจจัย เกื้อหนุน ภายใน ภายนอก ที่ว่า “ผมมีปัจจัยที่เกื้อหนุนจากภายในคือ นิสัยที่เกื้อหนุนกับการฝึกตนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ผมเป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเองและความสม่ำเสมอ เนื่องจากเล่นกีฬามาตั้งแต่เป็นเด็กเล็กๆ และได้รับการดูแลมาจากคุณพ่อในการฝึกซ้อมและแข่งขัน ที่ต้องฝึกฝนมาอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลาหลายๆ ปี จึงเป็นคนที่มีระเบียบวินัยในตนเองค่อนข้างสูง” ซึ่งสอดคล้องกับชาวนีโอที่อธิบายความสำคัญของกัลยาณมิตรที่มีส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามแนวทางนีโออย่างสม่ำเสมอ ดังที่คุณ กฤษณะ กล่าวไว้ว่า “กัลยาณมิตรคือคนรอบข้างผมในปัจจุบัน เพราะผมทำโรงเรียนในแนวทางนีโอฮิวแมนนิส นักเรียนเพิ่มขึ้น มีความรักมากขึ้น อาหารก็ค่อยๆ เปลี่ยนขึ้น แต่เราไม่สามารถไปทำให้โรงเรียนเป็น Vegetarian ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์แบบเราทำได้...โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียนนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าปาฏิหาริย์มากครับ ทุกคนไม่รู้ว่าจะอาหารมังสวิรัตมีประโยชน์ วันนี้ครูทุกคนในโรงเรียน ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ทำอาหารรับประทานเอง ไปซื้อผักที่ตลาด นำขึ้นชมมากนะครับ นึกไม่ถึงว่าเขาจะรู้ได้รวดเร็วทันที่ทันได้ แล้วครูก็เริ่มนำไปสอนนักเรียนมากขึ้น นักเรียนและครูเหล่านี้คือกัลยาณมิตรของผม”

ดังนั้น รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมสร้างการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน ควรประกอบด้วย การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และการปรับใช้แนวคิดเพราร์ทมาเป็นทฤษฎีใหม่ของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งหากสามารถปฏิบัติได้ตามนี้แล้ว ย่อม

ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมที่เรียกว่า สังคมมนุษย์นิยมในอุดมคติ ที่มีผู้คนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คนส่วนใหญ่มีคตินิยมต่ำ มี Self-Esteem สูง ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เรียบง่าย ใช้ทรัพยากรโลกน้อย เท่าที่จำเป็น โดยสังคมอุดมคตินี้เป็น

รากฐานการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน ดังแสดงในรูปภาพ ๑ ต่อไปนี้

๓. การนำเสนอแนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติจริงในบริบทสังคมไทย

แนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนา มนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติในบริบทสังคมไทย มีรายละเอียดโดยสรุป เน้นที่การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ต้องเป็นบุคคลที่สามารถควบคุม และบังคับตนเองให้อยู่ในวิถีการปฏิบัติแบบนี้โอฮิวแมนนิส การดำเนินงานต้องอาศัยเครือข่ายการเรียนรู้ภาคส่วนต่างๆ อาทิ ครอบครัว

ชุมชน และตัวผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติ เพื่อการขยายผลไปสู่การปฏิบัติด้วยตนเองจนเป็นนิสัย สามารถดำเนินชีวิตตามหลักการสำคัญของแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และการประยุกต์ใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร รายวิชาต่างๆ ในแต่ละระดับให้หลากหลายมากขึ้น ได้แก่ การเรียนการสอนในระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นต้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมุ่งให้ผู้เรียนทุกกลุ่ม ทั้งเด็กและเยาวชน กลุ่มคนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ ได้แก่ หลักสูตรอบรมวิชาของหลักสูตรการฝึกหัดครูทั่วประเทศ หลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการ

พัฒนาตนเอง หลักสูตรอบรมผู้ต้องโทษในสถาน
ที่คุมขังทั่วประเทศ หลักสูตรการพัฒนาเยาวชน
ให้เป็นนักกีฬาทีมชาติ หลักสูตรการแก้ปัญหาเด็ก
นักเรียน นักศึกษาทำร้ายร่างกาย การยกพวก
ตีกัน เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษา สอดคล้อง
ตามคำอธิบายส่วนหนึ่งในมาตรา ๑๐ พระราช-
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ระบุว่า
การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาส
เสมอกัน... ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนและ
ทุกภาคส่วนต่างๆ ในสังคมควรจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้รูปแบบใหม่ๆ เช่น แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายในสังคม โดยการ
พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับ
ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มี
ความยืดหยุ่น และให้เสรีภาพในการคิดตัดสินใจ
การเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถ
พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่าง
ได้ผล นอกจากนี้ ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบ
ของแนวคิดนี้ไปใช้ในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ
หลักสูตรการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอ
เพียง ที่เน้นการใช้ชีวิตที่ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ
การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต
แบบ โดยเน้นการพึ่งพาตนเองของประชาชนใน
ท้องถิ่นนั้นๆ (รัชนี้ อมาตยกุล, ๒๕๕๒; วีระเทพ
ปทุมเจริญวัฒนา, ๒๕๕๕)

จะเห็นได้ว่า แนวทางการนำรูปแบบการ
เรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อ
การพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนสามารถ

นำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนามนุษย์และ
สังคมทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว เพื่อเป็น
การสนองตอบต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและ
การพัฒนาคนและสังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

๑) เผยแพร่และส่งเสริมการใช้รูปแบบการ
เรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อ
เสริมสร้างการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน
ที่ได้จากงานวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็น
รูปธรรมที่ชัดเจน

๒) ส่งเสริมศักยภาพผู้สอน บุคลากรและ
ภาคีเครือข่ายให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ
ครอบคลุมความรู้เฉพาะ และมีศักยภาพในการ
ถ่ายทอดความรู้ การเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิต
ตลอดจนมีคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการความสะอาด
ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีจิตอาสา

๓) ควรจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ
เรียนรู้ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเปิดโอกาส
ให้ประชาชนทั่วไปนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์
ใช้ให้เกิดประโยชน์

๔) ส่งเสริมการจัดทำกรอบการติดตามผล
และประเมินผลการส่งเสริมและสนับสนุนการ
จัดการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส โดยเน้นการประเมิน
ตามสภาพจริง

๕) ควรมีการยกย่อง เชิดชูทั้งที่เป็นระดับ
บุคคล และระดับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีการ
ดำเนินงานการพัฒนาการเรียนรู้แนวคิดนีโอฮิว
แมนนิสที่ประสบความสำเร็จในมิติต่างๆ เพื่อสร้าง
ขวัญกำลังใจที่ดี

โดยสรุป องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคนุขยและสังคมอย่างยั่งยืนที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถใช้ส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และ

แนวทางการนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้ไปใช้นี้พัฒนามนุขยเพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพไปสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความมั่นคงและยั่งยืนสู่การเป็นสังคมมนุขยนิยมในอุดมคติ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (๒๕๓๐). **นีโอฮิวแมนนิส: ทางเลือกสุดท้ายของคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (๒๕๔๕). **คิด-ทำด้านบวก**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม. ๒๕๕๔. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf> [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕]
- จุฑารัตน์ ศรัทธัน. (๒๕๕๔). **การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ใช้การคิดไตร่ตรองและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในชีวิตสำหรับเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาในระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์คฤงฆาร. **การติดตามผลการปฏิบัติงาน**. (๒๕๕๒). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net/blog/piyanan/2009/08/28/entry-1> [๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕]
- รัชณี อมาตยกุล. (๒๕๕๒). **การประยุกต์ใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสในการบริหารโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ โรงเรียนอมาตยกุล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (๒๕๔๕). **การพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างอุปนิสัย ๗ ประการ ตามแนวคิดของสตีเฟ่น อาร์ โคว์ สำหรับเยาวชนตอนปลาย โดยใช้หลักการของนีโอฮิวแมนนิสและการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาในระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศตพร วิไลรัตน์. (๒๕๓๒). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียนโดยวิธีการสอนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาในระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนา มนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน

ภาษาอังกฤษ

Caffarella, R. S. (1993). Self-Directed learning. In Merriam, S. B (ed.). **An update on adult learning theory**, pp.25-35. San Francisco: Jossey-Bass.

Krtashivananda, Avadhuta Ac. (1988). **Social progress: Prout and dialectics**. Manila: Proutist Universal.

ผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย